

SZAKDOLGOZAT

Ábrányi Andrea

Debrecen

2011.

Debreceni Egyetem Informatika Kar

Tanítási módszerek alkalmazása az informatika órán

Témavezető:

Dr. Nyakóné Dr. Juhász Katalin
tudományos főmunkatárs

Készítette:

Ábrányi Andrea
informatika tanár

Debrecen

2011.

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	4
Módszertan.....	4
Az informatika módszertanának fogalma, tárgya.....	5
Az oktatási módszer kiválasztását befolyásoló tényezők.....	6
Oktatási módszerek, eljárások, tanulásszervezési módok, értékelési eljárások	7
Az oktatás módszerei.....	7
Tanulási környezet	8
Tanítási módszerek összehasonlítása	10
Az értékelés.....	12
A portfólió.....	13
A témával kapcsolatos korábbi vizsgálatok eredményeinek áttekintése.....	13
A kérdőív értékelése.....	15
Tanári értékelési formák	15
Tanárok véleménye a különböző tanítási módszerekről.....	16
Különböző tanítási módszerek.....	16
Csoportmunka.....	18
Projekt módszer	22
A házi feladatok jellege	25
Differenciálás	26
Tanórai történések.....	29
Értékelés	31
Összegzés	35
Felhasznált irodalom.....	37
Melléklet	38
Köszönetnyilvánítás	50

Bevezetés

Napjainkban az oktatás egyik legfontosabb kérdése hogy milyen oktatási és értékelési módszereket alkalmaznak a pedagógusok a mai magyar iskolákban.

Egy kérdőív segítségével megkérdeztem az általános és a középiskolában tanító kollégákat tantárgyuk sajátos problémáiról. A vizsgálat részeként próbáltam képet kapni arról, hogy milyen módon történik a tanórákon a különböző kompetenciák fejlesztése. Dolgozatomban a tanároknak a tanórákon alkalmazott oktatási módszereit, eljárásait, tanulászervezési módjait és a tanulói teljesítmények értékelési eljárásait foglaltam össze a megkérdezett kollégák kérdéseimre adott válaszai alapján.

2002-ben végeztem a debreceni Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskolán, utána egyből tanítani kezdtem egy kisvárosi általános iskolában informatikát 4.-8. osztályig, 6 évig itt tanítottam. Az egyetem végzése mellett sikerült egy nagyvárosi középiskolában munkahelyet kapnom, így úgy gondolom, elég jó rálátásom van az általános iskolai és középiskolai tanítási szokások különbségeire. Ezért próbáltam olyan témát választani, amiben össze tudom hasonlítani az eddigi tapasztalataimat más tanárokéval és esetleg tanulni belőle, hogy min és mit kell még változtatni, hogy eredményesebb legyen a munkánk.

Szakedolgozatom első fejezetében először tisztázom a használt fogalmak jelentését, illetve, hogy milyen értelemben használtam azokat. Erre azért van szükség, mert azt vettem észre, hogy a pedagógiai szakirodalomban használt fogalmak nem ugyanazt jelentik mindenki számára, nem ugyanúgy értelmezzük azokat.

Második részében a kérdőívre adott válaszokat elemzem saját tapasztalataimmal kiegészítve.

Módszertan

A különböző tantárgyi módszertanok, metodikák a tananyag feldolgozásával összefüggésben vizsgálják a nevelés, képzés, oktatás lehetőségeit, módját. Hétköznapi nyelven megfogalmazva, azon tanári eljárások összessége, amelyek elősegítik a tanulást. A konkrét alkalmazható módszereket alapvetően a szakmai tartalom határozza meg. A módszertan jellemzője, hogy tudományághoz kötött tantárgy-pedagógia. A filozófiai lexikon általános értelemben a módszert így definiálja: „valamely cél elérésének módja, meghatározott módon rendezett tevékenység”. A nevelési módszer a kitűzött nevelési cél elérésének érdekében alkalmazott eljárás. Célja, hogy a gyermekeket pozitív tevékenységre készítsük, a negatív

hatásokat pedig kiküszöböljük. Az eljárás a módszer konkretizációját jelenti. Független a pedagógiai intuíciónak, a találékonyságtól, a nevelő aktivitásától.

Azonban mindig eljárások rendszeréről beszélünk. A módszert nagyon sok tényező határozza meg mind az oktatás, mind a nevelés folyamatában.

Ezek:

- a nevelési cél;
- a nevelési feladat;
- a tanulók életkora, értelmi fejlettsége, képessége;
- a tanár személyisége, pedagógiai kulturáltsága, felkészültsége;
- a tanár vezetési stílusa;
- a tanulók, a közösség életkora, sajátossága;
- a pedagógiai szituáció és annak tartalma.

A módszerek alkalmazását az alábbi kérdésekre adott válaszok döntenek el:

1. Milyen körülmények között alkalmazzuk?
2. Melyek a feladataik?
3. Hogyan fogalmazzuk meg?
4. Mit érünk el velük?

A nevelési folyamat optimális irányításának, s ezen belül a módszerek kialakításának központi kérdése a nevelő hatás eltervezése, majd ezek megszervezése, továbbá a ráhatások szabályozása, módosítása, illetve folyamatos ellenőrzése, értékelése.

A módszerek alkalmazásának egyetlen törvénye van: a módszerek, eljárások kombinációja. Ez egyúttal a pedagógus módszertani kulturáltságának fokmérője is.

Az informatika oktatásmódszertanának fogalma, tárgya

Az informatika tantárgy tanításával kapcsolatos kérdések, tények, tapasztalatok és módszerek rendszeres feldolgozása alkotja az informatika oktatásmódszertanát.

Az informatika oktatásának folyamata meglehetősen sokrétű, változó és bonyolult folyamat. Sokrétű azért, mert a tantárgy a programozás alapjaitól a multimédiáig, az informatikai alapismeretektől a táblázatkezelésig számos témakört ölel fel. Változó azért, mert a technikai fejlődés miatt az eszközállomány gyorsan avul, nehéz lenne megmondani, hogy milyen eszközök lesznek majd használatban néhány év múlva. A folyamat bonyolult azért, mert az

iskolák egy részében még nincsenek meg a szükséges tárgyi feltételek. A tárgyhoz nincs a szakközépiskoláknak szánt tankönyvsorozat, sok esetben csak a tanárok által előadott anyagnak a tanulók füzetébe leírt változata képezi a segédanyagot. Mivel az informatika szakos pedagógusképzés rövid múltra tekinthet vissza, így az oktatók jórészt csak saját tapasztalataikra és esetleges didaktikai ismereteikre támaszkodhatnak az oktatás során. A szakképzésben informatikát tanítók közül még sokan nem rendelkeznek pedagógiai képesítéssel.

Az oktatási módszer kiválasztását befolyásoló tényezők.

Az informatika tantárgy jellemző sajátossága, hogy a tanórákat csoportbontásban, számítógép laborban tartják meg. A korszerű számítógépek motiváló hatású környezetet teremtenek a tanuláshoz. A laborfoglalkozásokon a tanári magyarázat és az ahhoz kapcsolódó bemutatás mellett jellemző a tanár és a tanulók közös munkája módszereinek alkalmazása, illetve a különálló vagy hálózatba kötött számítógépek mellett ülő tanulók egyéni feladatmegoldása.

A számítógépek elhelyezése önmagában is befolyásolja a módszerek megválasztását. Ha a számítógép-asztalok a falak mellett vannak, akkor a tanulók nem szemben ülnek a táblával és a tanárral, sőt egy része háttal ül neki. Ilyen esetben a magyarázatokhoz célszerű a tanulókat a tábla és a tanár felé fordítani, hogy figyelmük ne kalandozhasson el. Mivel a számítógépek miatt az asztalon nincs megfelelő hely az írásra, a jegyzetelést igénylő órarészeknél bevált eszköz a terem közepén elhelyezett ovális, jól körüljárható nagy asztal. (ez persze nem sok helyen található). Ezt körülülve a tanulók kényelmesen tudnak jegyzetelni. Ha a számítógép-asztalok padosor-szerűen, a táblának szemközt vagy oldalt fordítva vannak elhelyezve, akkor az okoz problémát, hogy a monitorok takarják a tábla bizonyos részeit.

A tanulók figyelmét a bekapcsolt számítógépek megosztják. Óra közben hajlamosak játszani, levelezni, egymásnak üzeneteket küldeni. A grafikus felhasználói felület eleve lehetővé teszi a különböző ablakok közötti gyors átváltást (például egy Excel munkalapról a Facebook oldalra és vissza). Ha a tanár egyéni munka közben valamilyen fontos dolgot akar közölni, vagy egy közös problémát kíván elmagyarázni, akkor célszerű a monitorokat átmenetileg lekapcsoltatni. Természetesen a számítógépeket csak akkor célszerű bekapcsoltatni, ha szükség van rájuk a házi feladat ellenőrzéséhez, a bemutatáshoz vagy az egyéni feladatmegoldáshoz. Az informatika tantárgy jellegéből adódik, hogy a megoldandó házi feladatokat számítógéppel kell elkészíteni, és a megoldást valamilyen hordozható eszközön

kell az iskolába hozni vagy e-mailen elküldeni. Gyakori jelenség, hogy a tanulók egy része valamelyik társa megoldásait mutatja be saját házi feladatuként. A lemásolt házi feladat természetesen nem fejlesztő hatású, így a tanulók nemcsak a tanárt, hanem saját magukat is becsapják vele. Ennek a kiküszöbölése csak úgy lehetséges, ha elegendő időt szánunk a házi feladatok ellenőrzésére, az azonos megoldások kiszűrésére.

Az eszközökkel telezsúfolt számítógép-asztalok nemcsak a jegyzetelést nehezítik meg, de a dolgozatíráskor is gondot okoznak. A nehezen átlátható viszonyok megkönnyítik a puskázást, a megoldások továbbadását, a meg nem engedett segédeszközök alkalmazását. A dolgozatírás megkezdése előtt gondoskodni kell arról, hogy a meg nem engedett eszközöket elrakassuk a tanulókkal, a dolgozat bizonyos részében esetleg később szükséges könyvet vagy füzetet pedig fel lehet rakatni a monitorok tetejére.

A nevelő személyisége, pedagógiai felkészültsége szintén hatással van a módszerek megválasztására. Az extrovertált, a metakommunikáció lehetőségeivel jól élni tudó pedagógus különösen a színes leírások, élvezetes előadások tartásában van előnyben, sőt gyors kapcsolatteremtő képessége a tanár és a tanuló közös munkájának módszereit illetően is hasznosítható. Az introvertált alkatú pedagógusok hátrányos tulajdonságaikat csak hosszú évek munkájával, tudatos önkontrollal képesek ellensúlyozni. Az említett személyiségjellemzőkön túl a pedagógiai felkészültség is szerepet játszik a módszerek megválasztásában. Az elméleti felkészültség rendszeres önképzés híján az idő múlásával elévül, és helyébe a mindennapok gyakorlatában bevált receptek, rutinszerű megoldások kerülnek. Éppen ezért van nagy jelentősége a rendszeres önképzésnek, a szakirodalommal való folyamatos lépéstartásnak, a metodikai kultúra állandó fejlesztésének.

Oktatási módszerek, eljárások, tanulásszervezési módok, értékelési eljárások

Az oktatás módszerei:

a, tanár munkáján alapuló módszerek:

- szóbeli ismeretközlés
- elbeszélés, leírás
- magyarázat
- előadás
- bemutatás (szemléltetés)

b, tanár és tanuló közös munkáján alapuló módszerek:

- megbeszélés (beszélgetés)
- gyakorlás
- ismétlés
- ellenőrzés
- értékelés
- vita
- szimuláció
- szerepjáték, játék

c, tanuló önálló munkáján alapuló módszerek:

- megfigyelés, kísérlet
- könyvek, cikkek tanulmányozása
- házi feladat.
- feladatok programokkal, munka feladatlapokkal, munkafüzetrel
- tanuló ki-előadások

Tanulási környezet:

A gyerekek tanulásához biztosított eszközök teljes rendszere pl.: a kísérleti eszközök, a könyvtár és médiatár, a számítógépes programok és videofilmek, a tanulás téri és idői viszonylatai. A tanulási folyamat terve, annak felépítése, a munkaszervezés körülményei. A gyerekek és a gyerekek, a gyerekek és a pedagógus közötti interakciók rendszere, a gyerekek előzetes ismeretei, valamint azok a befoglaló elméletrendszerek, amelyekbe az új ismeret majd beépül.

A tanulási környezet a hagyományos értelemben vett módszertan, másfelől viszont, hogy a gyerekek tanulási folyamatait a leghatékonyabban segíthesse, a tanárnak rendkívül gazdag módszertani repertoárral és szakmai tudással kell rendelkeznie, hiszen azt a módszert kell alkalmaznia, esetenként akár egyidejűleg többet is, amely a gyerekek eredményes tanulásának szempontjából a legcélravezetőbbnek látszik.

Tovább növekszik a tanár szaktárgyi tudásának jelentősége, beleértve a szaktárgyi tudását, de kibővítve a gyerekek lehetséges gondolkodási, konstrukciós folyamatainak ismeretével is.

A tanítás során valójában az összes ismert tanulásszervezési eljárás alkalmazható. Azonban minden esetben azt kell meggondolni, hogy melyik módszer teszi az adott pedagógiai

szituációban a leginkább lehetővé olyan tudás létrejöttét, amelyet a tanterv megcéloz, s amely a gyakorlatban adaptívnek bizonyul. Így nem kell valójában elzárkózni adott esetben a frontális módszerektől sem, mint amilyen például a tanári magyarázat.

Érdemes a tanároknak gazdag módszertani repertoárral rendelkezni, s a sok módszert változatos formákban használni:

¹Andor Mihály szociológus szerint az 1960-as évektől kezdődő tananyagduzzasztással kezdődött a magyar közoktatás amúgy is szelektív jellegének felerősödése. Az egyre nagyobb mennyiségű tananyag feldolgozására nem volt több idő az iskolában, így egyre több teher hárult a családokra. Az időhiány, amire, azóta is minden pedagógus panaszkodik ez a tanárok legnagyobb problémája, átalakította a pedagógusok amúgy sem gazdag módszertani repertoárját. A frontális oktatás szinte egyeduralmódóvá vált. A pedagógus sokkal inkább csak „letanítani” akarja a tananyagot, mintsem megtanítani. A keletkezett hiányokat pedig a családokban kellett pótolni. Azt a munkát, amelyet az iskola nem végzett el vagy a szülő maga pótolta, vagy felfogadott külön tanárral pótolhatta. A következmény pedig az lett, hogy a gyerekek tudása nem adottságaikat, hanem családjuk szociokulturális hátterét tükrözi, amint arra nagyon sok hazai és nemzetközi felmérés is rávilágított az utóbbi években. Ezek közül talán legismertebbek a PISA 2000-es és 2003-as vizsgálatok eredményei.

Komoly probléma, hogy az átlagos magyar iskolában az átlagos magyar pedagógus nem ismeri a differenciált fejlesztéshez szükséges újszerű módszertani megoldásokat. Sőt fel sem ismeri a szakmai problémát és sokszor fegyelmi ügyet lát abban is, amit pedagógiai eszközökkel kellene megoldani!

¹ Andor Mihály: Lépéskényszer. *Iskolakultúra*. XV. évfolyam 2005/3. 57-71.o.

A következő táblázatban a tanítási módszerek összehasonlítását mutatom be különböző szempontok alapján

Módszer	Definíció	Előnye	Hátránya	Mit fejleszt?
<i>Frontális osztálymunka</i>	Az együtt tanuló gyerekek tanulási tevékenysége ugyanazon a helyszínen, egy időben, azonos ütemben zajlik a közös oktatási célok érdekében.	Gyors, olcsó, nagy létszám esetében is alkalmazható.	Csak azok a tanulók vesznek részt benne, akik együtt tudnak, vagy akarnak haladni a pedagógussal. Esetleg két „színpad” alakulhat ki: - az elsőben figyelnek, - a másodikban különböző melléktevékenységet folytatnak a gyerekek. Nem alkalmas a differenciálásra.	Figyelem, koncentráció
<i>Tanári magyarázat</i>	Olyan monologikus tanári közlés, amely törvényszerűségek, szabályok, tételek, fogalmak megértését segítheti elő.	segíti a megértést, újszerű szemléletmód bevezetésekor használható.	Ha nincs meg a megfelelő előkészítés, nincs megfelelő előzetes tudás, akkor nem biztos, hogy jó.	Figyelem, koncentráció
<i>Önálló tanulói munka</i>	Az egyes gyerekek önállóan, egyénileg megoldandó feladatokat kapnak.	lehet differenciálni, a pedagógus megismerheti a gyerekek egyéni tulajdonságait.	Esetleg tudás alapján „skatulyáznak” be a gyerekek, ami később nehezen lesz átjárható.	Önállóságra nevelés, pl. egyéni adatgyűjtések szükségessége, Lényeg kiemelés, stb.
<i>Páros munka</i>	Két tanuló együttműködése, ez történhet hasonló szintű tanulók közt különböző szintű tanulók közt.	A páros tagjai segítik egymást a tanulásban. A tanár megismerheti a gyerekek egymás	A gyerekek esetleg hátráltatják egymást pl. a figyelésben. Az adott témában gyengébb gyerek háttérbe szorulhat.	Kooperáció, kommunikáció, együttműködés, tolerancia, stb.

		közi kapcsolatait.		
<i>A tanulók csoportos feladat-megoldása</i>	3 -6 fő közös munkában old meg kapott, vagy önként vállalt feladatot.	Előzetes elképzelések kifejtésére van lehetőség. Munkamegosztás Figyelnek egymásra, a gyerekek, esetleg vitatkoznak.	A viták esetleg elfajulhatnak. Mással foglalkoznak a gyerekek.	Kooperáció, együttműködés, Munkamegosztás, kommunikáció, alkalmazkodás
<i>A tanulók csoportos kísérletezése</i>	Olyan gyakorlati módszer, melynek során a tanulók különböző manipulatív tevékenységet végeznek.	Kooperáció, segítőkészség, tolerancia fejlődése, kézügyesség fejlesztése.	Idő-, hely-, és költségigényes. Veszekedés, esetleg káosz, az ügyetlenebbeket kicsúfolhatják.	Kooperáció, munkamegosztás, kommunikáció, alkalmazkodás, stb.
<i>A tanulók egy hosszabb projekten dolgoznak</i>	Egy központi problémát játnak körül a gyerekek minél több oldalról. Igazodik a tanulók érdeklődéséhez. Sokféle tevékenység lehetséges, valamilyen produktum elkészítése céljából.	A különböző érdeklődésű tanulók is megfelelő témát, tevékenységet kaphatnak, választhatnak. Nagyfokú szabadságot ad. A tanulás indirekt módon valósul meg. Módot ad az integrációra.	Esetleg elvesz a lényeg, mert nem tudják a gyerekek összehangolni a tevékenységeket. A hagyományos iskolai keretek közt nehezen megvalósítható.	Fejleszti a tanulói önállóságot, együttműködést, kommunikációt, kreativitást, önállóságot, alkalmazkodást, kézügyességet, szereplési lehetőséget ad.
<i>Játék</i>	A gyerek önként végzett, örömteli tevékenysége.	Mivel nincs tanulás „íze”, szívesebben foglalkoznak vele a gyerekek, akár szabadidejükben is.	Csak játszani akarnak a gyerekek, tanulni nem.	A játék jellegétől függően rendkívül sokféle kompetencia fejlesztésére van lehetőség. Csoportos játékok

				esetében összetartás, emberség, versenyszellem, nincsenek különbségek. A rosszabb tanulmányi előmenetelű gyerekek is lehetnek jók a játékos tevékenységekben, így jutva sikerélményhez.
--	--	--	--	---

Az értékelés:

A célok és az eredmények összevetése, az eredmények vizsgálata abból a szempontból, hogy céljaink szerint minek kellett volna eredményként létrejönnie. Az értékelés módszere visszacsatolást biztosít a tanulók számára az ellenőrzés eredményéről. Az értékelés során mérlegeljük a tanulói teljesítmény pozitív és negatív elemeit. Formáját tekintve lehet szóbeli vagy írásbeli szöveges értékelés, vagy érdemjegy. A pedagógiai értékelésnek a következő fő formáit szokás megkülönböztetni: diagnosztikus, formatív és szummatív jellegű attól függően, hogy az ellenőrzéshez kapcsolódóan az oktatási folyamat melyik pontján alkalmazzuk. A diagnosztikus értékelés a tanulók indulási szintjének feltárására szolgál egy tantárgy vagy egy témakör feldolgozása előtt. A formatív értékelést korrekciós cézzal végezzük egy témakör feldolgozása közben. A szummatív értékelést egy-egy téma, vagy a tantárgy lezárásakor alkalmazzuk, minősítő cézzal. Csak a szummatív értékeléskor célszerű érdemjegyeket használni, hiszen az osztályzatok beszámítanak a tanuló munkájának félévi értékelésébe. A feleltetés formájában végzett értékelést célszerű összekapcsolni a tanulók önértékelésével kritikai érzékük fejlesztése érdekében.

Fontos megjegyezni, hogy a diagnosztikus értékelésnél, amikor a gyerekek előzetes ismereteit méri fel a tanár, semmiképpen nem szabad minősítő értékelést alkalmazni, hiszen annak nem ez a funkciója. Nem szabad rossz osztályzatot adni, amennyiben az iskola az értékelésnek ezt a formáját alkalmazza. Ha ez csak egy esetben is előfordul, akkor a pedagógus „elveszítette” a

gyerekeket. A gyerekek soha többet nem fogják neki elmondani saját gondolataikat. Esetleg elérhető vele az, hogy inkább előre elolvassák a tankönyvet, és az abból bemagolható mondatokat adják vissza, de arról, hogy valóban megértették-e, elfogadták-e az új gondolatokat, nem tud tájékozódni a tanár. A formatív értékelés esetében lehet már minősíteni, de az semmiképpen se számítson véglegesnek! Ki lehessen javítani, hiszen ha a diák jól megtanulta és ténylegesen meg is értette az adott tananyagot, akkor valószínűleg megérdemli a jobb osztályzatot, amennyiben így értékelnek az adott iskolában. Lehet olyan módszert is alkalmazni például, hogy a tanár csak annak a tanulónak írja be az osztályzatot, aki kéri.

A portfólió:

Napjainkban a pedagógiai értékelésnek egy újfajta eleme jelent meg, ez a *portfólió*, ami nem más, mint válogatás a tanulók szakmai anyagaiból. Alternatív értékelési módszer, ami lehetővé teszi, hogy a tanulók, tanárok és szülők átfogó képet kapjanak a tanulók teljesítményének időbeli alakulásáról. A portfólió értékelés az értékelést inkább a tanulással párhuzamos folyamatnak tekinti, nem pedig egy tanulási szakaszt lezáró eredménynek. A portfólió a tanuló önmaga által megfogalmazott céljainak, különböző produktumainak (pl. írások, rajzok), önértékelő feljegyzéseinek gyűjteménye. A portfóliót maguk a tanulók állítják össze a tanárok által meghatározott szempontok szerint, megadott formában, és bizonyos időközönként szüleikkel együtt megvitatják. *A jó portfólió mindig a valóságot tükrözi; szelektív, reflektív, szerkesztett, állandó változásban van.*

Az értékelés esetében felmerül a viszonyítás problémája. Először adatokat kell gyűjteni a tanulók teljesítményéről: meg kell hallgatni a feleletet, meg kell íratni és ki kell javítani a dolgozatot, meg kell vizsgálni a tanulók önálló munkáját stb., utána következik a szűkebb értelemben vett értékelés, amelynek során az eredményeket összevetjük a követelményekkel.

A témával kapcsolatos korábbi vizsgálatok eredményeinek áttekintése

²Az Országos Köznevelési Intézetben 2001. óta folynak a tantárgyak helyzetét feltáró munkálatok, melynek részeként több adatgyűjtés is történt. Az eredmények szerint mind az

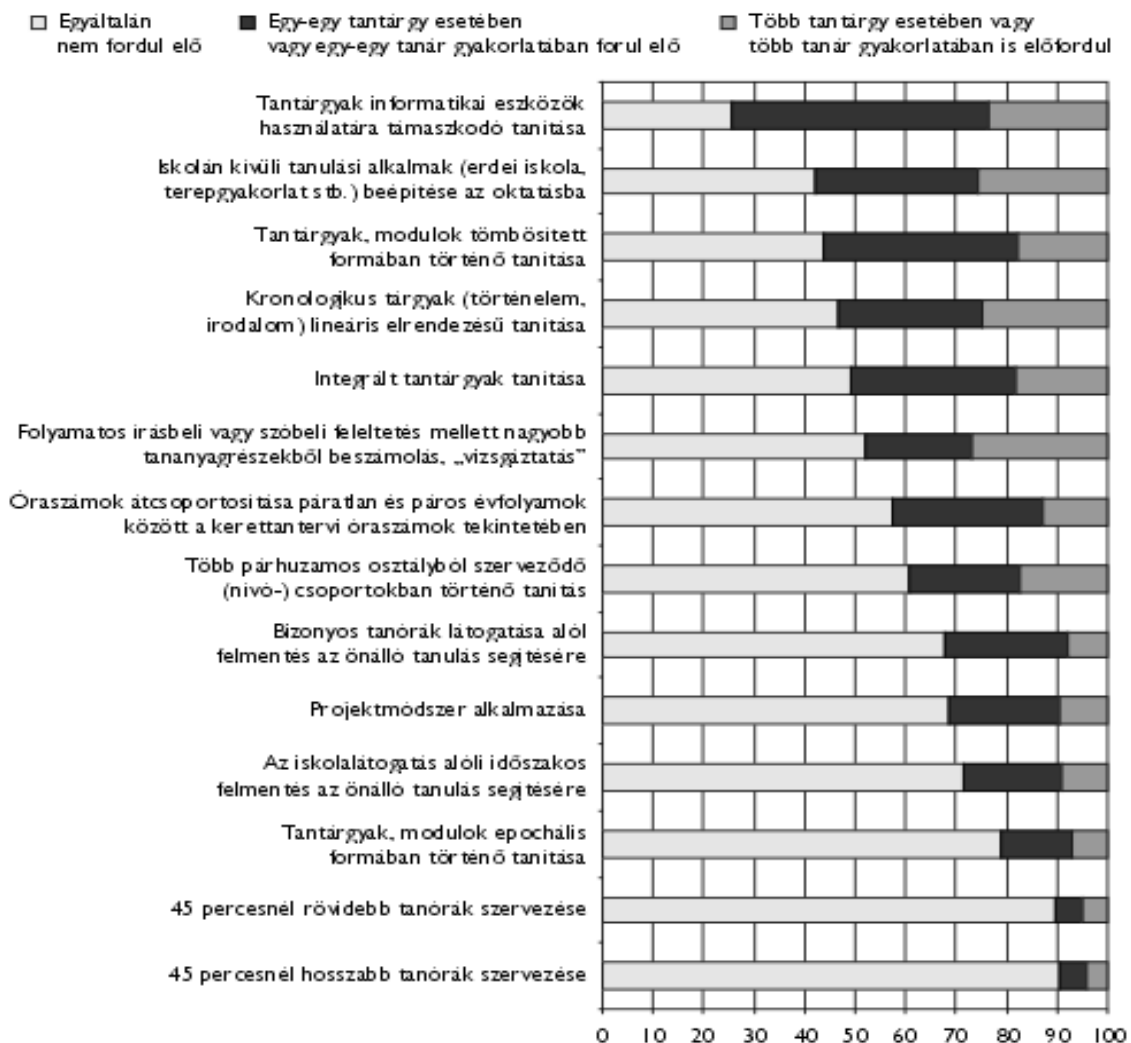
² A 2003-as obszervációs felmérés tanulságai. *Új Pedagógiai Szemle*. 2004/7-8.

általános iskolákban, mind pedig a középfokú oktatásban is a tanári magyarázat és a frontális osztálymunka vezet az oktatás során a tanárok által alkalmazott módszerekben. A középiskolai korosztálynak megfelelően a középiskolákban nagyobb az önálló tanulói munka szerepe. A csoportmunka és pármunka viszont aránytalanul kevesebbszer jelenik meg a középiskolai tanári gyakorlatban.

Életkor szerinti bontás esetén érdekes eredményeket kaptak. Az idősebb, régóta tanító pedagógusok jobban ismerik és alkalmazzák a különböző módszertani lehetőségeket, tanulószervezési módokat, mint fiatalabb, pályakezdő kollégáik. Ez arra a problémára hívja fel a figyelmet, hogy a tanárképző intézmények módszertan oktatása nem eredményes.

A következő ábra: A jelentés a magyar közoktatásról 2003. című kötetből származik.

Tananyag- és tanulószervezési módok az iskolai gyakorlatban (%)

Látható, hogy a nem hagyományos módszerek ritkán fordulnak elő és nagyon kevés pedagógus alkalmazza. Alapvetően a hagyományos, differenciálásra kevésbé alkalmas oktatási módszereket alkalmazzák a tanítási órákon. Ugyanakkor viszonylag sokféle oktatási módszerrel tanítanak, 80 százalékuk nyolcnál több módszert alkalmaz. A magyarázatot, a megbeszélést, a szemléltetést és az egyéni munka valamely formáját a pedagógusoknak több mint 90 százaléka alkalmazza, de az új módszerek (kooperatív módszerek, projektoktatás, számítógépes módszerek, Internet, multimédia) alkalmazása nem haladja meg az 50%-ot.

Az egyénhez igazodás, a differenciált tanítás-tanulás kapcsolatban még él az a tévhit, hogy a lemaradó, a hátrányos helyzetű tanulók felzárkóztatását és a tehetségesekkel való külön foglalkozást jelenti, ami az osztályokba, csoportokba sorolások mellett döntően tanítási órákon túli foglalkozásokon, korrepetálásokon, illetve szakkörökön, felvételi előkészítőkön, tanulmányi versenyeken keresztül valósul meg. A tanárok nem gondolják, hogy az iskola nem elégíti ki a tanulók egyedi szükségleteit, holott ennek ellentmond, hogy a magyar diákok nagy arányban vesznek részt iskolán kívüli oktatásban.

A kérdőív értékelése

Egy kérdőív segítségével próbáltam felmérni, hogy az általános és középiskolában tanító kollégáim milyen módszereket alkalmazzák az informatika órákon, hogyan, milyen gyakran alkalmazzák azokat. Összehasonlítva a kapott eredményeket saját tapasztalataimmal megpróbáltam egy aktuális képet alkotni arról, hogy hogyan lehet jól tanítani az informatikát.

Az első kérdés arra vonatkozott, hogy hogyan, milyen módon értékelik a tanulói teljesítményeket. A választ egy 1-5 skála segítségével kellett megválaszolni, 1 soha nem alkalmazom, 5 nagyon gyakran alkalmazom.

Tanári értékelési formák

A tanárok által értékelt tanulói produktumok	Átlag (%)
Dolgozat, röpdolgozat	82
Szóbeli felelet	70

Házi dolgozat, önálló feladat	70
Teszt	54
Egyéb	42
Gyakorlati produktum (pl. művészeti vagy technikai alkotás)	38
Projektmunka produktuma	52
Számítógépes (on-line) feladatok	77

Jól látható, hogy a kollégák körében még mindig népszerű a legegyszerűbb, leggyorsabb értékelési forma a dolgozat és szóbeli feletet. Mint informatika tanároknak talán nagyobb mértékben kellene alkalmazni a projekt munkát, illetve a számítógépes feladatokat, hiszen sokkal könnyebb értékelni, illetve az órák adta lehetőségeket is fel tudja használni a diák ezen feladatok megoldására.

Tanárok véleménye a különböző tanítási módszerekről

Az a hipotézis, hogy a mai magyar iskolákban a tanárok még mindig zömmel hagyományosnak mondható, tanár és nem tanulóközpontú, elsősorban frontális módszereket alkalmazva tanítanak és értékelik a gyerekek tudását.

Lehet, hogy a csoportmunkával és a differenciálással szemben ellenérzéseik vannak a tanároknak, és csak kevesen próbálták ténylegesen ki. Sok tanár esetleg nem is hallott az újszerű módszerekről.

Továbbá, hogy az újszerű módszereket, csoportmunka, differenciálás, projekt stb. a fiatalabb tanárok alkalmazzák gyakrabban, hiszen ők nemrég kerültek ki a felsőoktatásból, ahol a pedagógia stúdiumokon már évek óta szerepelnek ilyen jellegű témák.

Az általános iskolában tanítók nagyobb gyakorisággal alkalmazzák az újszerű módszereket, mivel a középiskolákban a jóval homogénebb gyerekközösségek miatt ezt nem tartják annyira szükségesnek az ott tanító kollegák.

Különböző tanítási módszerek

Az oktatásban komoly szerepe van a különböző módszertani kérdéseknek, fontosnak tartják mind a középiskolákban, mind pedig az általános iskolákban. A következő kérdés, amire válaszoltak a kollégák, hogy milyen tanítási módszereket alkalmaznak az órákon.

Különböző tanítási módszerek alkalmazása a gyakorlatban

Alkalmazott eljárás, módszer, eszköz	Értékelés	
	Általános iskolai tanárok	Középiskolai tanárok
Magyarázat	4,4	4,77
Előadás	2,7	3,3
Megbeszélés, beszélgetés	4,5	4,7
Vita	3,2	3,04
Tanuló kiselőadása	3,11	3,9
Szemléltetés, demonstráció	4,6	4,12
Csoportmunka	3,9	2,98
Páros munka	3,67	3,15
Egyéni munka	4,7	4,87
Differenciálás	4,12	3,96
Projekt módszer	3,65	3,1
Játék, szimuláció	4,01	4,4
Számítógép	4,8	4,9
Internet	4,3	4,9
Multimédia	4,6	4,9
Verseny módszerek	3,2	4,7

Ugyanúgy, mint az értékelésnél látható volt, a tanárok szívesebben alkalmazzák a hagyományos módszereket, ahol a tanár van a középpontban. Háttérbe szorulnak itt is, azok a módszerek, amelyek a tanulók egyéniségét, önálló gondolatait helyezi előtérbe.

Az adatokból az látható, hogy az általános iskolai tanárok szívesebben alkalmazzák az újszerű módszereket, mint például a szemléltetést.

Ez a különbség talán azzal magyarázható, hogy különböző életkorú gyerekekről van szó. A középiskolás gyerekek már elvontabb gondolkodásra is képesek. Az egyéni munkát mindenhol előnyben részesítik a kollégák a különböző munkaformákhoz képest. Szerencsére a tantárgy adta lehetőségek miatt a számítógép adta lehetőségek kihasználása elég magas.

Viszonylag alacsony, közepes mértékűnek mondható, a páros illetve csoportmunka módszerek, de ez abból adódik, hogy informatika órán jobb esetben mindenki külön

számítógépnél ül, így már eleve önmaguk egy csoportot alkot. A páros vagy csoportmunkák esetében is egy-egy részfeladatot oldanak meg külön- külön, hogy összeálljon egy feladat megoldása. A versenyt fontosnak tartják, hiszen egyre több alkalmazói és programozási verseny van a tehetséges és érdeklődő diák számára, minden korosztálynak. A megbeszélés, és beszélgetés módszere, csak azon tanulók tűnnek ki, akik egyébként is jártasak abban a témában vagy érdeklődnek utána. Ezáltal ők kapnak jobb minősítést, így ők teljesítenek jobban. Az órai munkájuk is jobban kitűnik társai közül, míg a csendesebb diákok nem aktívak ilyen esetekben. Az elsajátított ismereteknek a gyakorlati munka során van jelentősége, hiszen ott jön elő, hogy amit, megtanultak, tudják-e alkalmazni megfelelően. Általánosságban elmondható, hogy nem szívesen alkalmazunk olyan módszereket, melyek felboríthatják a megszokott, hagyományos „rendet”. A 45 perces órák esetében ez természetes is. Ezért is van az, hogy az új módszerek alkalmazása csak egy-egy tanár gyakorlatában jelenik meg, de nem rendszeres gyakorisággal. Az is látszik, hogy az úgynevezett nívócsoportos bontás a középiskolák esetében gyakrabban fordul elő, valószínűleg az érettségire, felvételi vizsgákra való felkészülés miatt. Ugyanezért a „vizsgáztatás”-os módszer is a középiskolák esetében gyakoribb.

Csoportmunka

Az a munkaforma (oktatási- szervezési mód), amelyben az oktatás során 3-6 tanuló közösen old meg kapott vagy vállalt feladatokat. A csoportmunka a reformpedagógia gondolatkörében került előtérbe; ma már ált.-an ismert, bár az oktatás gyakorlatában nem általánosan alkalmazott. A csoportmunka alkalmazásának alapvető szubjektív feltételei: a tanulók legyenek képesek az önálló feladatmegoldásra; ismerjék és fogadják el a kooperáció normáit; a feldolgozandó tartalom igényelje a gondolatcserét, a tevékenység megosztását. A pedagógus rendelkezzen azokkal az ismeretekkel, szervezési készségekkel, amelyek a csoportmunka megtervezéséhez, megszervezéséhez, irányításához, értékeléséhez szükségesek. A konkrét pedagógiai céltól függően a csoportképzés alapja lehet:

- a kölcsönös rokonszenv,
- az érdeklődés,
- a tanulmányi színvonal (homogén csoport, heterogén csoport),
- nevelési szempont

A csoportmunka során a pedagógus indirekt irányításának (közvetett irányítás) hatása s a csoporttagok közötti közvetett hatásrendszer különösen figyelemreméltó.

A csoportnak közös célt kell elérnie, de a feladatban mindenkinek részt kell vennie, a megoldást közösen kell létrehozni, a feladat végén értékelni lehet a részeket. Fontos ez, mert figyelni kell az egyéni teljesítményre is! A diákok akkor tanulnak, ha interakcióba lépnek egymással és a tananyaggal. A részvétel a siker elengedhetetlen feltétele, az egyenlő arányú részvétel pedig az egész osztály sikerének a titka. Nagyon elő kell készíteni!

A csoportmunkával kapcsolatos tanári vélemények

(Az 1-es jelentése egyáltalán nem értek egyet, az 5-ös értéké a teljesen egyetértek).

Állítások	Értékelés	
	Általános iskolai tanárok	Középiskolai tanárok
A csoportmunka fegyelmezési problémákat okoz	3,48	3,57
A csoportmunka nem hozza ki a maximumot a gyerekekből	3,98	3,18
A csoportmunka sok tanulót elbizonytalanít, nem tudja, mit kell csinálni	2,2	2,4
A csoportmunka önálló gondolkodásra nevel	3,56	3,02
A csoportmunka a felelősséget, és az önfegyelmet bátorítja	4,32	4,02
A csoportmunkában dolgozó gyerekek sok időt veszítenek rendetlenkedéssel	2,04	2,19
A csoportmunka esetén az egyes tanulót nem lehet osztályozni	3,01	3,06
A csoportok munkája csak akkor sikeres, ha minden csoporttag	3,78	3,1

sikeresen teljesít		
Ha a gyerekek segíthetnek egymásnak munka közben, akkor az órán nagy a zaj, romlik a teljesítmény	2,01	2,1

Az eredményekből jól látható, hogy a kollégák szerint nem okoz magatartásbeli, illetve fegyelmezési problémákat a csoportmunka alkalmazása. Viszont az önállóság, az egyéni kitűnési lehetőségek a csendesebb, visszahúzódó gyerekek számára nehéz, jobban háttérbe szorulnak, hiszen a csoportban mindig van erősebb egyéniség, aki learatja a csoport dicsőségét. Arra viszont rákényszeríti a tanulókat, hogy önfegyelmet tanuljanak és felelősséget vállaljanak.

A következő kérdésekre csak azoknak a tanároknak kellett válaszolni, akik alkalmazzák a csoportmunkát.

A csoportmunka alkalmazásával kapcsolatos tanári gyakorlatok

(Az 1-es jelentése soha nem alkalmazom, az 5-ös értéke a nagyon gyakran alkalmazom).

Alkalmazott eljárás, módszer, eszköz	Értékelés	
	Általános iskolai tanárok	Középiskolai tanárok
Egyénileg beszámoltatok minden csoporttagot.	2,45	2,12
Figyelek arra, hogy minden csoportba kerüljenek jó és rossz tanulók is.	4,78	4,56
Nem jelölök ki csoportvezetőket.	3,15	3,5
Szűrőpróbaszerűen választok a csoportból szóvivőt, de csak a munka befejeztével.	4,23	4,25
Figyelek arra, hogy minden csoportba kerüljenek fiúk és lányok	3,8	2,6

is.		
A csoporttagok felelősek egymás munkájáért.	4,9	4,5
Minden csoportban jelölök ki tisztségviselőket, pl. jegyzőt, felolvasót.	2,3	1,9
A feladat kiadáskor elmondom, hogy munka közben tehetnek fel kérdéseket, szívesen segíték.	4,9	4,9
Munka közben a csoporttagok együttműködését is figyelem és feljegyzem, amit még gyakorolnunk kell.	4,5	4,1
A csoport közösen mutatja be a munkát.	4,8	4,69
A csoportokban mindenki egy részfeladatot kap (pl. anyaggyűjtés valamihez).	3,6	2,76
Az alapján értékelem a csoport munkáját, hogy hány tagnak sikerült önállóan teljesíteni a feladatot.	2,1	2,23
A csoporttagok más-más információt és önálló feladatot kapnak. A közös feladat megoldásához ezeket közösen használják fel.	3,91	3,47
A csoport egy közös feladatot kap, és a végén bizonyítaniuk kell, hogy mindenki részt vett a munkában.	4,66	4,60
Gyakran alkalmazom a vitamódszert a csoportmunkával	2,22	2,18

összekapcsolva is (pl. a csoportok érveket dolgoznak ki egy-egy álláspont mellett).		
A névsorrend alapján szervezem a csoportokat.	1,03	1,03
A tantárgyi érdemjegyek alapján homogén csoportokat szervezek.	1,9	1,7
A feladattól függő, spontán tanulói döntés alapján jönnek létre a csoportok.	3,23	3,56

A tanárok többsége már kipróbálta a csoportmunkát és ezt jó jelnek tekintem. A válaszokból látható, hogy a kollégák különböző módokon alkotják meg a csoportmunkát. Általánosságban elmondható, hogy nem jelölnék ki felelősöket, nem névsor alapján és nem tantárgyi érdemjegy alapján szervezik a csoportokat.

Igyekeznek heterogén csoportokat összeállítani, figyelnek arra, hogy minden csoportba kerüljenek jó és rossz tanulók is, és ne a jegyeik alapján alkossanak csoportokat, különösen az általános iskolai tanárok. De nem is névsor alapján.

Fontosnak tartják, hogy a csoporttagok felelősek egymásért, munkájukért, szívesen segítenek egymásnak a gyerekek a munkában. Főleg az általános iskolai tanárok figyelik a csoporttagok együttműködését, és feljegyzik, hogy mit kell még gyakorolni. Jobban van lehetőség az egyéni fejlődések nyomon követésére, és több odafigyelést is kapnak a tanulók az általános iskolai tanároktól. Nyilván ez az életkorból is adódik, hiszen az általános iskolában még gyerekek járnak, akik igénylik az odafigyelést, a kitüntetést, ha valamit jól csinálnak. Középiskolában ez már háttérbe szorul.

Projekt módszer

Mi a projekt? Eszme, oktatás, tanulás, módszer, oktatási stratégia, tanulásszervezési forma, paradigma, szemlélet, hogy csak a leggyakoribb meghatározási formákat idézzük. Vagy „produktív zavarkeltő tényező”, ahogyan egy 1991-ben rendezett németországi szimpózium címe fogalmazza szellemesen (Hortobágyi, 1991). A legtöbb projektekkel foglalkozó

publikáció leszögezi, hogy a projekt, mint fogalom, és mint gyakorlat nem zárható módszertani keretek közé.

A projektoktatás egy tanulási-tanítási stratégia, a tanulók által elfogadott, vagy kiválasztott probléma, téma feldolgozása, amely egyénileg vagy csoportban történik, megszüntetve, feloldva a hagyományos osztály-, tanóra kereteket, a végeredmény minden esetben egy bemutatható szellemi vagy anyagi alkotás, produktum, és az alábbi jól elkülöníthető szakaszokból áll:

- témaválasztás,
- tervkészítés (célok és feladatok megfogalmazása),
- szervezés,
- adatgyűjtés,
- a téma feldolgozása,
- a produktum összeállítása, bemutatható formában,
- a projekt értékelése, korrigálás,
- a produktum bemutatása, nyilvánossá tétele,
- a projekt lezárását követő tevékenységek

A projektmódszer önmagában is képes reprezentálni egy meglehetősen széles módszertani repertoárt. A projektmódszer és a módszertani sokszínűség tehát édestestvérek.

A projektmódszernek fontos tulajdonsága, hogy komplex, vagyis az adott témát sok oldalról kell körüljárni. Ugyanis így alakulnak ki a tudáselemek között a sokrétű kapcsolatok, az a széleskörű hálózat, mely egy-egy ismeretet, készséget, képességet sokféle helyzetben is előhívhatóvá tesz, vagyis a ténylegesen alkalmazható tudás kialakulásának egyik fontos előfeltételéről van szó. A projektmunka számos hagyományos tanítási eljárásnál nagyobb gyakorisággal képes biztosítani az élményt, hogy a gyermek valamit igazán mélyen megértett. A projektmódszer alkalmazásának, illetve elterjesztésének fő motívuma az, hogy a különböző kompetenciák, személyiségvonások széles körét képes fejleszteni.

Például:

- Segíti a minőségi tudás létrejöttét
- Szocializáció
- Lámpaláz leküzdése

- Felelősségvállalás saját maga és társai iránt.
- Nyitottság a világ dolgai iránt.
- Előzetes tudás elemeinek felszínre hozása, mozgósítása.
- Tanulási technikák fejlődése, élethosszig tartó tanulás elősegítése.
- Problémaérzékenység
- Kreativitás

A következő kérdések arra vonatkoztak, hogy mennyire ismerik a projektmódszert, illetve milyen gyakorisággal alkalmazzák. A kollégák ezeket a válaszokat adták az 1-5-ig skálán.

A projektmódszer ismerete

	Általános iskolai tanárok	Középiskolai tanárok
Tanárok	3,7	3,4

A projektmódszer alkalmazási gyakorisága a különböző iskolákban

Tanóra-, tananyag és tanulószervezési mód	%-os megoszlása	
	Általános iskolai tanárok	Középiskolai tanárok
Projektmódszer alkalmazása	51,3	48,4

A válaszokból az látszik, hogy az általános iskolai tanárok jobban, többen ismerik a projektmódszert és kicsit gyakrabban is alkalmazzák a projektmódszert, bár nem túl nagy gyakorisággal.

A mai magyar iskolák gyakorlatában a projektmódszer elég kevésbé alkalmazott módszer. Viszont az általános és középiskolai tanárok projektmódszer ismerete és alkalmazás gyakorisága között nincs túl nagy eltérés.

A házi feladatok jellege

A következő kérdés, amiben arról érdeklődtem kollégáimtól, hogy milyen jellegű házi feladatokból, milyen gyakorisággal adnak fel diákjaiknak.

Milyen házi feladatot adnak a tanárok?

(Az 1-es jelentése soha nem alkalmazom, az 5-ös értéké a nagyon gyakran alkalmazom).

Házi feladat típusa	Értékelés	
	Általános iskolai tanárok	Középiskolai tanárok
Feladat a munkafüzetből, feladatgyűjteményből, feladatlapból	4,5	3,5
Feladat a tankönyvből	4,41	3,69
Rövid kutatás (ok) vagy adatgyűjtés	2,23	2,35
Egyéni munka egy hosszabb kutatáshoz	2,2	4,15
Kiscsoportos munka egy hosszabb kutatáshoz egy-két anyagrész feldolgozása	2,4	3,9
Szóbeli beszámoló elkészítése önállóan	3,8	4,8
Szóbeli beszámoló elkészítése kiscsoportban	3,9	4,8

Az adatokból az látszik, hogy elsősorban a tankönyveket, munkafüzeteket, feladatgyűjteményeket részesítik előnyben a házi feladatok adásához különösen az általános iskolákban. Ennek nyilván az is az oka, hogy középiskolákban nincs bevált, jól elterjedt tankönyv, illetve munkafüzet, amit folyamatosan lehetne használni az oktatás során. Szóbeli beszámolókat, illetve rövid kutatásokat is adnak, de azokat inkább egyéni munkában. Ezekben nagyobb átlagot mutatnak a középiskolai tanárok, ez arra vezethető vissza, hogy az idősebb

gyerekek jóval nagyobb önállóságot kapnak, és szívesen csinálnak önálló feladatokat. Például különböző adatgyűjtések az Internetről. Ezáltal az olyan tanulók is ki tudnak bontakozni, akik esetleg az órákon háttérbe szorulnak.

Látható, hogy nagymértékben alkalmaznak olyan módszereket, amelyekkel lehetőség van a tanulók közti különbségek figyelembe vételére is, a differenciálásra.

Differenciálás

A gyerekek egyéni sajátosságaira tekintettel levő fejlődés fejlesztés lehetőségeinek és feltételeinek biztosítása az oktatás által. A differenciálás szándéka hagyományosan az iskolarendszer (differenciálás az iskolarendszerben), a tanulók osztályokba sorolásának (osztályba sorolás, tagozatos osztály) és a mindennapi pedagógiai munkának (differenciálás az oktatási folyamatban) a szintjén valósul meg. Az iskolai rendszer és az osztályokba sorolás szintjén ez egyben mindig szelekciót, megkülönböztetett kiválasztást is jelent. A tanítási-tanulási folyamatnak az egyes tanulók sajátosságaira (egyéni különbségek az oktatásban) tekintettel levő megszervezése. A differenciálás az oktatási folyamatban azt jelenti, hogy az együtt tanuló gyerekek eltérő tanulási utakat járnak be vagy a pedagógus elgondolása alapján, vagy a tanuló irányulása, késztettségére eredményeképpen, vagy e két megoldás kombinációjának következtében.

A differenciálás egy olyan szemlélet, ami természetesnek veszi a tanulók között meglévő különbségeket, illetve azt, hogy a különböző tanulók számára (a lehetőségek és korlátok figyelembe vételével) megfelelő tanulásszervezéssel biztosítani kell az egyéni fejlődéshez szükséges optimális feltételeket.

Differenciálni különbözőképpen lehet.

Például:

- Érdeklődés szerinti (tartalmi) differenciálás
- Különböző utak: különböző utakon is el lehet jutni, és a különböző tanulók igényeinek különböző utak felelhetnek meg.
- Differenciált követelmények
- A módszertani sokrétűség elve

A differenciálással kapcsolatban a következő állításokat tettem fel a kollégáknak, és azokat 1-5-ig skálán értékelték. Az 1-es jelentése „egyáltalán nem igaz”, az 5-ös pedig „teljes mértékben igaz”.

Differenciálás az iskolában

Állítás	Általános iskolai tanárok	Középiskolai tanárok
Azon diákok számára, akiknek tudása az átlagnál gyengébb, felzárkóztatást iktatok be	4,7	3,4
Azon diákok számára, akiknek tudása több ízben meghaladja az átlagos szintet, tehetséggondozást iktatok be	4,4	3,8

Az látható, hogy az általános iskolában nagyobb mértékben alkalmazzák a differenciálást, nyilván ez is abból adódik, amit már említettem, hogy általánosban még nincsenek szétválogatva a gyerekek. Sokkal homogénebb összetételű a társaság és fontos akár a jó, akár a gyengébb képességű tanulók kiemelés a felzárkóztatás vagy tehetséggondozás miatt.

Egyéni haladási terv alkalmazása a gyakorlatban

Értékelés	
Általános iskolai tanárok	Középiskolai tanárok
4,4	3,8

Ezt a formát is egyértelműen az általános iskolában tanítók alkalmazzák gyakrabban, fontos is számukra, hiszen valahogyan nyomon kell követni a gyerekek fejlődését.

A differenciált munkaforma alkalmazásának akadályai

Akadályok	Értékelés	
	Általános iskolai tanárok	Középiskolai tanárok
A pedagógusképzés során nem készítettek fel erre a feladatra.	2,3	3,7
Nincs idő és lehetőség a gyerekek egyéni jellemzőinek megismerésére.	2,2	3,4
Túl sok felkészülést igényel.	3,9	4,2
Nincsenek meg hozzá a megfelelő taneszközök (pl. felzárkóztató, tehetséggondozó programok, feladatgyűjtemények).	2,4	3,8
Nagy az osztálylétszám.	3,7	34,23
A befektetett munka és az eredmény nincs összhangban.	2,3	3,5
A gyerekek nem szeretik, nem igénylik.	2,32	2,54
Nem megfelelő a 45 perces órakeret.	1,7	2,01
Túlságosan fellazítja az órafegyelmet.	2,02	3,02
Még jobban növeli a tanulók közti különbségeket.	2,02	2,5
Nincs idő a munka megszervezésére.	1,05	1,4
Nem alkalmas a terem a csoportmunkához.	2,02	2,5
A munkahelyi környezetem nem nézi jó szemmel az ilyen	1,7	2,05

törekvéseket.		
---------------	--	--

Az adatokból azt látszik, hogy az általános iskolai tanárok jóval nagyobb mértékben differenciálnak, muszáj is nekik, hiszen az általános iskolákba még nem válogatott gyerekek járnak. Főleg a vidéki, kisvárosi általános iskolák küzdenek ezzel a problémával. Hiszen teljesen heterogén osztályok jöttek létre az integráció miatt így eléggé vegyes képességű, összetételű osztályok alakultak ki. Az differenciálás miatt többen készítenek egyéni haladási, fejlesztési tervet a gyerekek számára, hogy célt érjenek. Viszont a differenciálás egyértelmű nehézsége, hogy rengeteg felkészülést igényel a tanároktól. Sajnos a nagy létszámú osztályok sem kedveznek a differenciálásnak, hiszen sokkal nehezebb így bontani.

A következő, amit megkérdeztem, hogy szerintük mennyire hasznos mégis a differenciálás az osztályokban.

Mennyire hasznos a differenciálás a tanárok szerint?

Értékelés	
Általános iskolai tanárok	Középiskolai tanárok
4,72	4,21

Az oktatás eredményessége szempontjából fontosnak tartják a tanárok a differenciálást, és nem is probléma a megvalósítása, mégis a gyakorlatban sokkal ritkábban valósul meg. Fontos lenne azt tisztába tenni minden pedagógus számára, hogy mit is jelent pontosan a differenciálás és milyen fajtáját alkalmazzák is, esetleg milyen plusz munkával jár, de annál nagyobb eredményeket lehet elérni fejlődésben a diákoknál.

Tanórai történések

A következő állításokat tettem fel a tanári-tanulói tevékenységekre, módszerekre vonatkozóan és arra voltam kíváncsi, hogy mennyire ismerik ezeket, milyen gyakran alkalmazzák a kollégák.

A tanórákon alkalmazott eljárások

Tanári/tanulói tevékenységek Módszerek/technikák	1 teljesen új, nem hallottam róla (%)	2 ismerem, de bizonytalan vagyok (%)	3 néha alkalmazom az óráimon (%)	4 gyakran alkalmazom az óráimon (%)	5 ismerem, de nem alkalmazom (%)
A diákok előzetes tudásának előhívása	7	6	36,5	50,4	0,1
Ötlebörze	6,7	13,9	44,3	28,9	6,2
Fontos információk megtalálásában való segítség	3,4	6,9	34,1	51,7	3,9
Páros tanulás	1,5	13,5	36,7	31,3	17
Információgyűjtés, mint tanulási segédeszköz	2,9	11,7	38,6	44,1	2,7
Találgatás, jóslás felhasználása a megértés elősegítésére	11,2	9,3	33,4	36,7	9,4
Tanulók kérdésfeltevésének bátorítása	0	0	12,1	84,3	3,6
Az írás felhasználása s gondolkodás fejlesztésére	2,8	4,8	21,1	69,4	1,9
A diákok személyes válaszainak bátorítása	0	0	4,5	92	3,5
Egy téma több szempontú megfontoltatása	1	2,9	23,2	70,3	2,6

Az elmondható szerintem minden kollégáról, hogy ismerik az összes módszert és sűrűn alkalmazzák is az óráikon, ha nem is folyamatosan. Az újszerű módszerek alkalmazása

szerencsére elég gyakori, de ez is a tantárgyunk lehetőségei miatt adott, valószínűleg más tárgyat tanító kollégák kevesebb mértékben veszik igénybe például az Internetet, vagy a multimédiás lehetőségeket.

Értékelés

Itt a tanulói értékelés különböző lehetőségeivel kapcsolatban tettem fel kérdéseket illetve néhány, a formatív értékeléssel kapcsolatban, hogy milyen gyakran alkalmazzák ezeket az eszközöket munkájuk során.

A kollégák igenis fontosnak tartják a tanulók fejlődésének nyomon követését, a folyamatos segítségnyújtást, melyhez a formatív értékelés különböző formáinak rendszeres alkalmazása jó eszköz lehet. A jegyeken kívül, milyen más módon kísérhetjük figyelemmel a tanulóink fejlődését.

A tanulók fejlődésének nyomon követése

(Az 1-es jelentése soha nem alkalmazom, az 5-ös értéké a nagyon gyakran alkalmazom).

	Értékelés	
	Általános iskolai tanárok	Középiskolai tanárok
A tanulói fejlődés megfigyelési és értékelési módjai		
Rendszeres szöveges, írásbeli értékeléssel.	2,54	2,67
Rendszeres szöveges, szóbeli értékeléssel.	4,88	4,4
Rendszeres osztályozással és azok változásainak figyelemmel kísérése révén.	4,89	4,72
Egyéni fejlődési naplók vezetésével.	3,2	1,2

Iskolán kívül összeállított standardizált tesztek használatával.	2,8	2,01
Iskolánkban összeállított, jórészt kifejtendő (pl. rövid esszé) kérdésekből álló kérdéssorok rendszeres használatával.	2,7	2,67
Iskolánkban összeállított feleletválasztós és/vagy igaz-hamis feladatokból álló tesztek rendszeres használatával.	3,1	2,8
A tanulói önértékelés alapján.	3,2	3,4
A megtanulásra feladatott anyag rendszeres értékelése alapján.	4,67	4,45
A tanulók házi feladatainak rendszeres értékelése alapján.	4,87	3,9
A tanulók órai munkájának megfigyelése alapján.	4,89	4,5
A tanulási folyamat értékelése és a tapasztalatok feljegyzése alapján.	3,78	2,8
A tanulói munkák gyűjteményének (pl. portfólió, dosszié) értékelése alapján.	2,89	3,1

A társak értékelése alapján.	3,3	3,1
------------------------------	-----	-----

Látható, hogy a tanárok szívükön viselik diákjaik sorsát és folyamatosan figyelik a változásokat, a diákok munkáját, osztályzataikat. Próbálják rendszeresen akár szóbeli felet, akár önálló feladatok adásával nyomon követni a diákok fejlődését. Rendszeresen kell és értékelik is a házi feladatokat, az órai munkákat, hiszen így kap visszajelzést a tanuló is, hogy jól dolgozik. Ha nem ellenőrizzük le a kiadott feladatokat, akkor a tanulók számára sem lesz fontos megcsinálni azokat, hiszen nincs tétje, nincs miért! A házi feladatokat az általános iskolai tanárok fontosabbnak tartják, hiszen ezzel még otthon gyakorol a diák. Kevés az iskolai, órai keret az ismeretek megszilárdítására.

A tanulók saját önértékelésének, a társak értékelésének inkább az osztályfőnöki órákon van jelentőségük, hogy milyen jegyet érdemelnek például félévkor, évvégén magatartásból, szorgalomból. Mennyire látják reálisan önmagukat, társaikat, észreveszik-e fejlődést, akár magukon, akár társaikon. Én meg szoktam kérdezni a diákjaimat, hogy milyen jegyet szeretnének, félévkor illetve évvégén. Természetesen valaki ezt komolyan veszi, és reális önértékelést ad magáról, de sokan nem veszik komolyan, vagy nem is tudják önmagukat értékelni. A szöveges értékelés általános iskola alsó tagozatában van jelen, hisz a buktatás megszüntetésével és az írásbeli értékelés bevezetésével ott jelentősebb szerepet kap. A szülők így kapnak képet arról, hogy a gyerek milyen képességei fejlődtek, miben van elmaradva. Ezt nem tartom rossznak, hisz sokkal átfogóbb, komplexebb képet kapnak a tanulók teljesítményéről, csak a szülők nem igazán tudnak vele mit kezdeni. Nem tudják besorolni, hogy akkor mégis milyen tanuló a gyermeke. Ha érdemjegyet kapna, akkor milyen érdemelne.

Az értékelésnél fontos szempont az is, hogy a tanár és tanuló közösen ugyanazt gondolja róla. Reális legyen, ne lehessen például személyes ellentétet jegyben kifejezni. Fontos kiemelni és megdicsérni a tanulót, ha egy-egy munka befejezése után látható fejlődést produkál és kiemelni, hogy miben javult a teljesítménye. Ekkor a gyerek is nagyobb sikerélményhez jut, így nagyobb lelkesedéssel veti bel magát az újabb feladatokba, és tűz ki magának nagyobb célokat.

A következő kérdés csoport arra vonatkozott, hogy mennyire tudnak alkalmazkodni a tanulókhoz, mennyire mérik fel állapotukat és ez hogyan befolyásolja további munkájukat.

A tanulók aktuális állapotához való igazodás

(Az 1-es jelentése soha nem alkalmazom, az 5-ös értéke a nagyon gyakran alkalmazom).

Állítások	Értékelés	
	Általános iskolai tanárok	Középiskolai tanárok
A tanulók fejlődését korábbi szintjükhöz képest állapítom meg.	4,87	4,24
Az osztályok fejlődését követem.	4,8	4,34
Ha az osztály tudása nem éri el a továbblépéshez szükséges szintet, nem megyek tovább	4,56	4,1
A párhuzamos osztályok teljesítményét rendszeresen összehasonlítva osztályozok.	2,01	2,4
Tanítási módszereim és az értékelési mód megválasztásakor figyelembe veszem a különböző tanulási stílusú gyerekek igényeit.	4,5	4,2

Amint látható az eredményekből, a tanárok figyelik az osztályok fejlődését, haladását és akkor mennek tovább a tananyagban, ha már mindenki kellően elsajátította. Sajnos ez véleményem szerint nem mindig lehetséges. Az előre megszabott órakeretek nem nagy teret engednek a változtatásra. Természetesen van olyan tananyagrészt, amit sokkal gyorsabban, hamarabb elsajátítanak a tanulók, ezáltal felesleges több időt szentelni rá. Így lehet nyerni pár órát, amit fel tudunk használni más anyagrészek hosszabb idejű taglalására. Például az adatbázis kezelés, táblázatkezelés elég nehéz témakör középiskolában, erre sokkal több időt szánok én is, hiszen nem egyforma szinten vannak a diákok a csoportokban, hiába dolgozunk

csoportbontásban. Mindig van olyan tanuló, aki nagyon gyorsan, hamar megérti, és van olyan, aki szintén meg fogja tanulni ugyanazt csak sokkal hosszabb idő alatt. Ezért nem szabad sürgetni őket, nehogy kudarcélményként fogják fel, hogy ők ezt sem tudják megtanulni. Pedig meg tudják, csak több idő alatt. Most is van két tanulóm, ikrek, nagyon ügyesek, szorgalmasak, de egyszerűen lassúak. Sajnos volt olyan ECDL vizsga, ami azért nem sikerült nekik, mert nem volt elég idejük rá. Az látható, hogy az általános iskolai kollégák sem szívesen haladnak tovább, míg el nem éri mindenki a továbbhaladáshoz szükséges szintet.

A párhuzamosan haladó osztályok teljesítményét szerintem kár összehasonlítani, hiszen egy osztályon belül is óriási eltérések lehetnek, nemhogy két osztály között. A tananyagban én nem mindig ott járok az egyik osztállyal, mint a másikkal. A különbségek adódnak az osztályok magatartásából, képességükből, hozzáállásukból. Tanítási módszer és értékelési mód figyelembevételére inkább az általános iskolákban fektetnek nagyobb hangsúlyt, a középiskolákban úgy gondolom, annyira nagy a tét, hisz az érettségire készítjük a diákokat, nincs is lehetőség ilyesféle válogatásokra.

Összegzés, további feladatok, javaslatok

Az adatok kiértékelésénél a következő megállapításokra jutottam: Az újszerűbb tanítási módszereket, mint például csoportmunka, projekt módszer stb., inkább az általános iskolákban tanító kollégák alkalmazzák gyakrabban.

Miért lehetséges ez? Korábban már említettem, hogy az általános iskolákban még sokkal vegyesebb társaság jár, ezáltal rá vannak kényszerítve a tanárok, hogy szélesebb körű módszertani lehetőségeket alkalmazzanak, a munkájuk eredményessége érdekében. Valószínűleg ezért is alkalmazzák gyakrabban és változatosabban a módszereket, melyekkel sikereket érhetnek el. Illetve úgy gondolom a Tanítóképző Főiskolákon sokkal jobb képzést kapnak a leendő tanítók, felkészültebbek módszertanilag. Hisz ott a tanulmányaik alatt folyamatosan részt vesznek hospitálásokon, tanítási gyakorlatokon, ezért mire végeznek, már szert tesznek egy kis tanítási rutinra, nem ijednek meg a gyerekektől. Míg a középiskolákban nincs idő (legalábbis ezt mondjuk, de lehet nem is ismerik az új módszereket) különféle módszerek próbálgatására, hisz nagy a tét, a végkimenet (érettségi). Minden diákot el kell juttatni az érettségiig és persze az eredményesség is számít. Azt hogy melyik korosztályra mely módszeralkalmazások a jellemzőek szerintem nem lehet általánosságban nyilatkozni.

Nekem az a véleményem, hogy nem lehet egy tananyagra sem megmondani, hogy melyik a legeredményesebb módszer a letanítására. Hiszen, ahogy régen tanították a vezetőtanáraink mindig fel kell készülni a várható és nem várható kérdésekre és válaszokra. Így bármikor előfordulhat, hogy a legjobban eltervezett óra sem lesz sikeres. Nem éri el azt a célt, amit szeretettünk volna az egyik osztálynál. De lehet, hogy ugyanazon évfolyam másik osztályában meg óriási sikert érünk el vele, és egy jó hangulatú eredményes órát zárhatunk. Nagyon sokat számít az évek alatt megszerzett rutin és a tapasztalat, hogy az olyan helyzeteket is kellőképpen tudjuk kezelni, amikor épp nem aratunk sikert azzal a módszerrel, amit választottunk az aktuális órára. Viszont nem szabad mindennapi rutinként letudni az órákat, hanem folyamatosan fejlődni kell, ismerkedni az új módszerekkel, a lehető legjobb eredmények elérése érdekében. Szükség van a továbbképzésekre, ahol a többi kollégákkal együtt lehetőség van tapasztalatcserére is, ami szintén fontos a fejlődésben. Az értékelések esetében a szummatív értékelést részesítjük előnyben. Ez még mindig a leggyorsabb és legegyszerűbb módja az értékelésnek, csak sajnos nem túl informatív. Akik beépítették a formatív értékelést munkájuk folyamatába, azok nagyobb tanulói teljesítményeket tudnak elérni.

Javaslatként azt tudnám megfogalmazni, hogy ezeknek a módszereknek az alkalmazása és bevitele a mindennapi tanításba legyen feladata minden pedagógusnak. Igyekezzen megtalálni azokat a munkaformákat, azoknál a tananyagrészeknél, amivel eredményt tud elérni a diákoknál. A továbbképzésekkel újabb módszereket ismerhetünk meg, ahol saját személyes élmények cseréjével tovább fejlődhetünk. Össze kell gyűjteni a jó tapasztalatokat, melyek példaként felhasználhatók, látogatásokat szervezni esetleg más kollégák óráira, ezáltal is motiválhatjuk saját magunkat, hogy minél gyakrabban alkalmazzunk más módszereket, amíg mindennapossá válnak a saját óráinkon is. Utána megbeszéléseket tartani, hogy kinek milyen javaslata, észrevétele van a látottakról, így az azonnali tapasztalatcserére is van alkalom. Csak a folyamatos tanulással érhetjük el, hogy ebben a változó, rohanó világban a lehető legeredményesebb oktatást nyújtsuk a diákjaink számára.

Felhasznált irodalom:

- Andor Mihály: Lépés-kényszer. *Iskolakultúra*. XV. évfolyam 2005/3. 57-71.o.
- M. Nádasi Mária: Az oktatás szervezési módjai és munkaformái. XII. fejezet
- Falus Iván: Az oktatási módszerek kiválasztására és alkalmazására vonatkozó módszerek. In: Golnhofer Erzsébet – Nahalka István (szerk.): *A pedagógusok pedagógiája*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 2001.
- Golnhofer Erzsébet – Szekszárdi Júlia: Az iskolák belső világa. *Jelentés a magyar közoktatásról 2003*. 6. fejezet
- Hegedűs Gábor: *Projektpedagógia*. Kecskeméti Főiskola Tanítóképző Főiskolai Kar, Kecskemét. 2002.
- Kerber Zoltán – Ranschbugr Ágnes: A tantárgyi obszervációs felmérés tanulságai. OKI Szakmai nap háttéranyaga. 2003.
- Kerber Zoltán – Ranschburg Ágnes: Tanítás és tanulás a középfokú oktatásban. A 2003-as obszervációs felmérés tanulságai. *Új Pedagógiai Szemle*. 2004/7-8.
- Knausz Imre: *A tanítás mestersége*. Egyetemi jegyzet. 2005. <http://www.knauszi.hu/>
- M. Nádasi Mária: *Oktatási módszerek*. Kézirat. Országos Közoktatási Intézet Kutatási Központ. 1999.
- Molnár Gyöngyvér: A probléma-alapú tanítás. *Iskolakultúra*. XV. évfolyam 2005/10. sz. 31-44. old.
- Neuwirth Gábor: *A középiskolai munka néhány mutatója 2002*. Országos Közoktatási Intézet. Budapest. 2003.
- Petriné Feyér Judit: Pedagógusok a differenciálásról. In: Golnhofer Erzsébet – Nahalka István (szerk.): *A pedagógusok pedagógiája*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 2001.

Internetes dokumentumok:

- http://www.magyarpedagogia.hu/document/Page_MP1072.pdf
- <http://eki.sze.hu/ejegyzet/ejegyzet/infomod/index.htm>
- http://pihgy.hu/cimoldali/tanitasi_modszerek/projektmodszer_az_oktatásban?PHPSESSID=9a5c19d5ad9a513b7dbadfc7f87e1c63
- <http://members.iif.hu/rad8012/pedagogia/Oktatasi-modszerek.doc>

Melléklet:

*Kérdőív a Tanítási módszerek alkalmazása az informatika
órán szakdolgozathoz*

A következő állításokra egy 1-től -5-ig tartó skála segítségével kell válaszolni, attól függően, mennyire gyakran alkalmazzák azokat a munkaformákat, vagy mennyire találják hasznosnak stb.

Tanári értékelési formák

(Az 1-es jelentése soha nem alkalmazom, az 5-ös értéké a nagyon gyakran alkalmazom).

A tanárok által értékelt tanulói produktumok	Értékelés				
	1	2	3	4	5
Dolgozat, röpdolgozat					
Szóbeli fejelet					
Házi dolgozat, önálló feladat					
Teszt					
Egyéb					
Gyakorlati produktum (pl. művészeti vagy technikai alkotás)					
Projektmunka produktuma					
Számítógépes (on-line) feladatok					

Különböző tanítási módszerek alkalmazása a gyakorlatban

(Az 1-es jelentése soha nem alkalmazom, az 5-ös értéke a nagyon gyakran alkalmazom).

Alkalmazott eljárás, módszer, eszköz	Értékelés				
	1	2	3	4	5
Magyarázat					
Előadás					
Megbeszélés, beszélgetés					
Vita					
Tanuló kiselőadása					
Szemléltetés, demonstráció					
Csoportmunka					
Páros munka					
Egyéni munka					
Differenciálás					
Projekt módszer					
Játék, szimuláció					
Számítógép					
Internet					
Multimédia					
Verseny (kompetitív) módszerek					

A csoportmunkával kapcsolatos tanári vélemények

(Az 1-es jelentése egyáltalán nem értek egyet, az 5-ös értéké a teljesen egyetértek).

Állítások	Értékelés				
	1	2	3	4	5
A csoportmunka fegyelmezési problémákat okoz					
A csoportmunka nem hozza ki a maximumot a gyerekekből					
A csoportmunka sok tanulót elbizonytalanít, nem tudja, mit kell csinálni					
A csoportmunka önálló gondolkodásra nevel					
A csoportmunka a felelősséget és az önfegyelmet bátorítja					
A csoportmunkában dolgozó gyerekek sok időt veszítenek rendetlenkedéssel					
A csoportmunka esetén az egyes tanulót nem lehet osztályozni					
A csoportok munkája csak akkor sikeres, ha minden csoporttag sikeresen teljesít					
Ha a gyerekek segíthetnek egymásnak munka közben, akkor az órán nagy a zaj, romlik a teljesítmény					

A csoportmunka alkalmazásával kapcsolatos tanári gyakorlatok

(Az 1-es jelentése soha nem alkalmazom, az 5-ös értéke a nagyon gyakran alkalmazom).

Alkalmazott eljárás, módszer, eszköz	Értékelés				
	1	2	3	4	5
Egyénileg beszámoltatok minden csoporttagot.					
Figyelek arra, hogy minden csoportba kerüljenek jó és rossz tanulók is.					
Nem jelölök ki csoportvezetőket.					
Szűrőpróbaszerűen választok a csoportból szóvivőt, de csak a munka befejeztével.					
Figyelek arra, hogy minden csoportba kerüljenek fiúk és lányok is.					
A csoporttagok felelősek egymás munkájáért.					
Minden csoportban jelölök ki tisztségviselőket, pl. jegyzőt, felolvasót.					
A feladat kiadáskor elmondom, hogy munka közben tehetnek fel kérdéseket, szívesen segítek.					
Munka közben a csoporttagok együttműködését is figyelem és feljegyzem, amit még gyakorolnunk kell.					
A csoport közösen mutatja be a munkát.					

A csoportokban mindenki egy részfeladatot kap (pl. anyaggyűjtés valamihez).					
Az alapján értékelem a csoport munkáját, hogy hány tagnak sikerült önállóan teljesíteni a feladatot.					
A csoporttagok más-más információt és önálló feladatot kapnak. A közös feladat megoldásához ezeket közösen használják fel.					
A csoport egy közös feladatot kap, és a végén bizonyítaniuk kell, hogy mindenki részt vett a munkában.					
Gyakran alkalmazom a vitamódszert a csoportmunkával összekapcsolva is (pl. a csoportok érveket dolgoznak ki egy-egy álláspont mellett).					
A névsorrend alapján szervezem a csoportokat.					
A tantárgyi érdemjegyek alapján homogén csoportokat szervezek.					
A feladattól függő, spontán tanulói döntés alapján jönnek létre a csoportok.					

Milyen gyakorisággal alkalmazzák a projektmódszert a tanárok?

(Az 1-es jelentése soha nem alkalmazom, az 5-ös értéke a nagyon gyakran alkalmazom).

	1	2	3	4	5
Tanárok					

Mennyire ismerik a projektmódszert a tanárok?

	1 teljesen új, nem hallottam róla	2 ismerem, de bizonytalan vagyok	3 néha alkalmazom az óráimon	4 gyakran alkalmazom az óráimon	5 ismerem, de nem alkalmazom
Tanárok					

Milyen házi feladatot adnak a tanárok?

(Az 1-es jelentése soha nem alkalmazom, az 5-ös értéke a nagyon gyakran alkalmazom).

Házi feladat típusa	Értékelés				
	1	2	3	4	5
Feladat a munkafüzetből, feladatgyűjteményből, feladatlapból					
Feladat a tankönyvből					
Rövid kutatás (ok) vagy adatgyűjtés					
Egyéni munka egy hosszabb kutatáshoz					
Kiscsoportos munka egy hosszabb kutatáshoz egy-két anyagrész feldolgozása					
Szóbeli beszámoló elkészítése önállóan					
Szóbeli beszámoló elkészítése kiscsoportban					

A differenciált munkaforma alkalmazásának akadályai

(Az 1-es jelentése egyáltalán nem értek egyet, az 5-ös értéké a teljesen egyetértek).

Akadályok	Értékelés				
	1	2	3	4	5
A pedagógusképzés során nem készítettek fel erre a feladatra.					
Nincs idő és lehetőség a gyerekek egyéni jellemzőinek megismerésére.					
Túl sok felkészülést igényel.					
Nincsenek meg hozzá a megfelelő taneszközök (pl. felzárkóztató, tehetséggondozó programok, feladatgyűjtemények).					
Nagy az osztálylétszám.					
A befektetett munka és az eredmény nincs összhangban.					
A gyerekek nem szeretik, nem igénylik.					
Nem megfelelő a 45 perces órakeret.					
Túlságosan fellazítja az órafegyelmet.					
Még jobban növeli a tanulók közti különbségeket.					
Nincs idő a munka megszervezésére.					
Nem alkalmas a terem a csoportmunkához.					
A munkahelyi környezetem nem					

nézi jó szemmel az ilyen törekvéseket.					
--	--	--	--	--	--

Differenciálás az iskolában

(Az 1-es jelentése soha nem alkalmazom, az 5-ös értéke a nagyon gyakran alkalmazom).

Állítások	Értékelés				
	1	2	3	4	5
Azon diákok számára, akiknek tudása az átlagnál gyengébb, felzárkóztatást iktatok be					
Azon diákok számára, akiknek tudása több ízben meghaladja az átlagos szintet, tehetséggondozást iktatok be					

Egyéni haladási terv alkalmazása a tanári gyakorlatban

(Az 1-es jelentése soha nem alkalmazom, az 5-ös értéke a nagyon gyakran alkalmazom).

	Értékelés				
	1	2	3	4	5
Tanárok					

Mennyire hasznos a differenciálás a tanárok szerint?

(Az 1-es jelentése egyáltalán nem értek egyet, az 5-ös értéke a teljesen egyetértek).

	Értékelés				
	1	2	3	4	5
Tanárok					

A tanórákon alkalmazott eljárások

Tanári/tanulói tevékenységek Módszerek /technikák	1 teljesen új, nem hallottam rőla	2 ismerem, de bizonytalan vagyok	3 néha alkalmazom az óráimon	4 gyakran alkalmazom az óráimon	5 ismerem, de nem alkalmazom
A diákok előzetes tudásának előhívása					
Ötlebörze					
Fontos információk megtalálásában való segítség					
Páros tanulás					
Információ-gyűjtés, mint tanulási segédeszköz					
Találgatás, jóslás felhasználása a megértés elősegítésére					
Tanulók kérdésfeltevésének bátorítása					
Az írás felhasználása a gondolkodás fejlesztésére					
A diákok személyes válaszainak bátorítása					

Egy téma több szempontú megfontoltatása					
---	--	--	--	--	--

A tanulók fejlődésének nyomon követése

(Az 1-es jelentése soha nem alkalmazom, az 5-ös értéke a nagyon gyakran alkalmazom).

	Értékelés				
A tanulói fejlődés megfigyelési és értékelési módjai	1	2	3	4	5
Rendszeres szöveges, írásbeli értékeléssel.					
Rendszeres szöveges, szóbeli értékeléssel.					
Rendszeres osztályozással és azok változásainak figyelemmel kísérése révén.					
Egyéni fejlődési naplók vezetésével.					
Iskolán kívül összeállított standardizált tesztek használatával.					
Iskolánkban összeállított, jórészt kifejtendő (pl. rövid esszé) kérdésekből álló kérdéssorok rendszeres használatával.					
Iskolánkban összeállított					

feleletválasztós és/vagy igaz-hamis feladatokból álló tesztek rendszeres használatával.					
A tanulói önértékelés alapján.					
A megtanulásra feladatott anyag rendszeres értékelése alapján.					
A tanulók házi feladatainak rendszeres értékelése alapján.					
A tanulók órai munkájának megfigyelése alapján.					
A tanulási folyamat értékelése és a tapasztalatok feljegyzése alapján.					
A tanulói munkák gyűjteményének (pl. portfólió, dosszié) értékelése alapján.					
A társak értékelése alapján.					

A tanulók aktuális állapotához való igazodás

(Az 1-es jelentése soha nem alkalmazom, az 5-ös értéke a nagyon gyakran alkalmazom).

	Értékelés				
Állítások	1	2	3	4	5

A tanulók fejlődését korábbi szintjükhöz képest állapítom meg.					
Az osztályok fejlődését követem.					
Ha az osztály tudása nem éri el a továbblépéshez szükséges szintet, nem megyek tovább					
A párhuzamos osztályok teljesítményét rendszeresen összehasonlítva osztályozok.					
Tanítási módszereim és az értékelési mód megválasztásakor figyelembe veszem a különböző tanulási stílusú gyerekek igényeit.					

Köszönetnyilvánítás

Ezúton köszönöm Dr. Nyakóné Dr. Juhász Katalinnak a szakdolgozatom elkészítéséhez nyújtott segítségéért és észrevételeiért.

Köszönettel tartozom az összes általános és középiskolás kollégának, akik kérdőívem kitöltésével hozzájárultak a szakdolgozatom megírásához.